

GYERMEK- FELÜGYELŐ

SZAKMAISMERTETŐ INFORMÁCIÓS MAPPA

Humánerőforrás-fejlesztési Operatív Program
(HEFOP) 1.2 intézkedés

„Az Állami Foglalkoztatási Szolgálat fejlesztése”

GYERMEK-FELÜGYELŐ

Feladatok és tevékenységek

A nevelés egyidős az emberi társadalom kialakulásával. A nevelés társadalmi funkciója, hogy a felnövekvő nemzedéket felkészítse arra, hogy tevékenyen részt vállaljon a társadalmi életben, a létfenntartásban, az új családok megalapításában.

A gyermekek évezredek óta tapasztalatátadás útján, a felnőttektől tanulták meg az együttélési normákat, az élelemszerzés módjait, a munkaeszközök használatát, mindazokat az ismereteket, amelyek a fennmaradáshoz nélkülözhetetlenek voltak.

Az ókorban már megindult a gyermekek intézményi keretek közötti nevelése és ott is szükség volt olyan segítő személyzet közreműködése, akik a mindennapi tevékenységek során a gyermekek gondozását, felügyeletét látták el.

„... amilyen irányban indul el valaki a nevelés folytán, olyan lesz későbbi fejlődése is. Hasonló hasonlót vonz.” – idézik gyakran Platón, görög filozófust napjainkban is. E gondolat arra utal, hogy a nevelési hatások jelentős befolyásoló tényezőt jelentenek a további életútban. Az ókortól napjainkig megőrződött a nevelés fontosságába vetett hit, bár az ehhez kapcsolódó elképzelések folyamatosan változtak a társadalom igényei szerint.

Napjainkban sok gyermek nevelkedik különböző intézményekben. Elsősorban az őket oktató-nevelő, felügyelő felnőttek odaadó, felelősségteljes munkáján múlik, hogy lehetőségeikhez mérten, az intézményből kikerülve önálló, munkaképes, testileg-lelkileg egészséges, harmonikus emberek legyenek.

Ebben a folyamatban vesz részt a gyermekfelügyelő.

Melyek a jellemző feladatok, tevékenységek ebben a szakmában?

A gyermekfelügyelő a nevelő-gondozó tevékenységben a nevelő, a pedagógus, a gyógypedagógus segítőtársa a bentlakásos, valamint a napi bejáratos gyermek- és ifjúságvédelmi, szociális-, oktatási- és nevelési intézményekben. Ellátja a 6-18 éves korú gyermekek tanórán kívüli intézményes nevelését és felügyeletét. Önállóan végzi a

gondozási és étkeztetési feladatokat, szervezi a játéktevékenységeket és a szabadidőt. Általában munkáját 15-20 főből álló gyermekcsoportban végzi.

Munkavégzése során a következő feladatokat látja el: nevel, gondoz; segít az önálló tanulás kialakításában; kapcsolatokat teremt; jogi helyzeteket kezel; koordinálja a szabadidős programokat; sükséghelyzeteket kezel; adminisztrál; továbbképzzi magát. Ez a felsorolás szinte mindent magába foglal, olyan, mintha egy felnőtt tevékenységeit vettük volna számba egy többgyerekes családban. Nevelni példamutatással, szavakkal, feladatok kijelölésével egyaránt lehet, hiszen mikor megdicsérünk egy kisgyermeket vagy egy kamaszt, azért mert feladatát jól oldotta meg, olyan érzelmi légkört teremtünk, amely a későbbiekben is hat.

A gyermekfelügyelő a mindennapok során a felnőtt élet alapjait rakja le, amelyhez hozzátartozik a testápolás éppúgy, mint a tanulás, amely a későbbi munkavégzés alapja. Az a hivatalosnak tűnő fordulat, hogy jogi helyzeteket kezel, a mindennapi gyakorlatban számtalanszor előfordul. Ide tartozik, ha a gyermek bliccel a járműveken és megbüntetik, ekkor egy olyan jogi helyzetbe keveredett, amelyet meghatározott feltételekben lehet csak lezárni. Természetesen azok a gyerekek, akik heteket, hónapokat töltenek családjuktól távol, ennél nehezebb jogi buktatókkal is találkozhatnak, amelyben a felvilágosítást és a segítséget első szinten a gyermekfelügyelő nyújthatja. Minden intézményben fontos a szabadidős programok minősége és különösen az, hogy egy-egy gyermek a maga kedve szerint töltse ezeket az órákat. Ez igen nehéz feladat a gyermekfelügyelő számára, hiszen míg az egyik gyerek kártyázni szeretne, addig a másik kirándulni. Minél nagyobbak a gyermekek, annál jobban figyelembe kell venni egyéni igényeiket és vágyaikat. A lehetőségek és az igények eltérése miatt kialakult konfliktushelyzeteket sok esetben igen nehéz megoldani, de ennek sikeressége valódi örömet jelent a szakma végzése során. A gyermekekkel, fiatalokkal való foglalkozás személyes kapcsolatokra épül, azonban miután ez a tevékenység intézményekben történik, így elengedhetetlen feltétele a dokumentálás, vagyis az adminisztráció is. Ezen belül kiemelhetjük, az ügynevezett törzslap vezetését vagy az éves munkaterv készítését, amely nem csak adminisztratív, hanem jelentős szellemi munka is.

Az adott életkorban a rábízott gyermekek iskolakötelesek, ezért önálló tanulási tevékenységük kialakítása kiemelt feladat a gyermekfelügyelő számára. Ennek során kialakítja a tanulóhoz szükséges környezetet, biztosítja az életkorhoz igazodó tanulási időt, ébren tartja a figyelmet.

Tanulás módszertani foglalkozást vezet, oktatástechnikai eszközöket használ és megtanítja a gyermekeket is a korszerű informatikai eszközök kezelésére.

Felsorolni sem lehet azt a sok tevékenységet, amelyet nap, mint nap végez. Ha visszagondolunk azokra a lehetőségekre, amelyeket a családok biztosítanak a gyermekek számára és felidézzük az iskolában töltött időnk apróbb részleteit, akkor e két terület ötvözete együtt jelenik meg a gyermekfelügyelő munkájában.

Nem utolsó sorban feladatai és tevékenységei közé tartozik személyiségének karbantartása is, ezért gyakran jár továbbképzésekre, illetve az önismereti csoportokban vesz részt.

Milyen anyagokkal, eszközökkel kell dolgoznia?

Munkája során elsősorban a gyermekekkel foglalkozik, akiknek hangulatát, érzéseit, igényeit kell folyamatosan figyelembe vennie. A gyermekek azonban többnyire csoportban élnek, dolgoznak, így az egymáshoz viszonyított vágyakat és tevékenységeket is összeegyeztetnie kell. A munkavégzéséhez hozzátartozik a könyvtár használata, szakkönyvek, folyóiratok rendszeres olvasása, kommunikációs eszközök, sport- és játékeszközök használata, különböző tantermek használata a programok során, oktatási és informatikai eszközök használata, biztonságtechnikai berendezések, elsősegélynyújtó láda alkalmazása. A tisztálkodáshoz és az étkezéshez kapcsolódó eszközök használata a napi munkája elengedhetetlen része.

Hol végzi a munkáját?

A gyermekfelügyelő munkáját változatos helyszíneken végzi. Így napközben felügyeletet lát el a tantermekben, könyvtárban, étkezdében, tornateremben, sportpályán, udvaron, parkban, kertben, utcán, mosdóban, zuhanyzóban, mellékhelyiségekben, mindenütt, ahol a gyermekek megfordulnak. Az éjszakai ügyelet során a hálókból teljesít szolgálatot.

Munkája során kikkel kerül kapcsolatba, kikkel van dolga?

A gyermekfelügyelő a rábízott gyermekekkel napi kapcsolatban van. Szülőkkel, gondviselőkkel, az intézmény jellegétől függően hetente, havonta vagy alkalmasszerűen találkozik. A gyermekjóléti szolgálat, gyámügyi hivatal szakembereivel, más

gyermekintézményekben dolgozó kollégákkal intenzív kapcsolatot tart, amelyek elsősorban szakmai feladatok megoldására irányul. Az intézmény szakmai és gazdasági vezetőivel, a technikai személyzettel a feladatoknak megfelelően gyakori együttműködést alakít ki. Szakmai, továbbképző szervezetekkel kerülhet még kapcsolatba. Munkatársi kapcsolatai szakmai jellegűek, míg a szülőkkal, gondviselőkkel tartott kapcsolata sokszínűbb. Egyrészt szakmai jellegű, másrészt együttműködő, együtt érző, a gyermek érdekét szem előtt tartó kapcsolatot alakít ki.

Követelmények

Milyen fizikai igénybevétellel, megterheléssel jár a munkavégzés?

A gyermekfelügyelő átlagos fizikai megterheléssel jellemezhető tevékenység. (Testi fogyatékos gyermekek mellett számolnia kell az emeléssel, cipekedéssel járó megterheléssel. Jellemző módon a karok, kezek használata, a járkálás, hajladozás és a beszéd jelenik meg, mint terhelő tényező.) A munkavégzés a rábízott gyermekek életkorától függően a fizikai megterhelés mellett fokozott pszichés igénybevételt is jelent.

Milyen környezeti ártalmakkal, hátrányokkal járhat a szakma gyakorlása?

Huzamos időn keresztül végzett gyermekfelügyelői tevékenység esetében felléphetnek a pszichés elfáradás, „kiégés” tünetei. Egészségre ártalmas tényező a fertőzésveszély, illetve a közösségekre jellemző szezonális betegségek. A megosztott figyelem, a fokozott érzelmi igénybevétel miatt jelentős idegrendszeri károsodás alakulhat ki, valamint a hangszálak gyulladása, illetve a hangképző szervek betegsége is gyakori az adott szakmában.

Milyen egészségügyi követelményeket támaszt ez a szakma?

Fontos tudni, hogy minden foglalkozásnak szigorú egészségügyi alkalmassági feltételei vannak.

A fontosabb szempontok közül néhányat kiemelünk, tájékoztató jelleggel:

- ép hallás,
- fokozott figyelem,
- együttműködés,
- karok, kezek, ujjak fokozott használata,
- jó beszélőképesség.

A foglalkozás gyakorlása során felmerülő kockázati tényezők:

- több műszakos munkarend,
- érzelmi megterhelés.

Milyen egyéb tulajdonságok megléte kedvező ebben a szakmában?

Aki gyermekfelügyelő akar lenni, annak felelősségteljes gondolkodásúnak és gyermekszeretőnek kell lennie, önálló, határozott, jó döntési képességgel kell rendelkeznie. Szükséges a jó kapcsolatteremtő és helyzetfelismerő képesség, a kéz és szem koordinációja, a térbeli látás és a kézügyesség. Jó kommunikációs képesség szinte elengedhetetlen követelmény. Fontos, hogy pozitív életszemlélettel rendelkezzen, a fokozott érzelmi terhelés ellenére empátikus, lelkiismeretes, rugalmas és kreatív legyen.

Milyen tantárgyakban kell jó eredményt elérni ehhez a szakmához?

A gyermekfelügyelő számára a magyar nyelv és irodalom, az ének-rajz, illetve az egyéb művészeti területekhez kapcsolódó tantárgyakban nyújtott jó teljesítmény előnyös. A biológiai tantárgyhoz kapcsolódó ismeretek szintén segíthetik a jó munkavégzést.

Milyen érdeklődési kör a legelőnyösebb ebben a szakmában?

Az érdeklődési típusok közül elsősorban a szociális, módszeres típus jellemzi. Az olyan emberekből válik kiváló gyermekfelügyelő, akik szeretnek emberekkel foglalkozni segítő helyzetekben. Kedvelik a másokról való gondoskodást és szeretnek segíteni a különböző problémák megoldásában. Előnyös, ha a személyes kapcsolatokat vállalják és meghatározott feladatokat az előírásnak megfelelően képesek elvégezni. Még a személyes

kapcsolatok működtetésekor is betartják az előírásokat és ennek érdekében az ismétlődő rutinszerű feladatokat is kedvvel végzik.

Szakképzés

A **szakképesítés célja** olyan szakemberek képzése, akik nevelők, pedagógusok, gyógypedagógusok mellett segédkeznek bentlakásos, valamint napi bejárásos gyermek- és ifjúságvédelmi, szociális-, oktatási- és nevelési intézményekben. A pedagógussal, nevelővel közös tervezet alapján önállóan végeznek szabadidő szervezést, a játéktevékenységek-, gondozási-, napirendi feladatok, valamint a szünidei munka irányítását, illetve háztartásvezetéssel kapcsolatos feladatokat.

Előképzettség

A képzésben való részvételhez szükséges a 10. (18 éven felülieknek 8.) évfolyam elvégzése. Szakmai előképzettség nem előfeltétel.

Képzési idő

Iskolarendszerű képzésben a képzési idő 1 év. Az iskolarendszeren kívüli képzés minimum óraszám 500 óra. Ebből legalább 300 óra elmélet és 200 óra gyakorlat: 100 óra készség- és személyiségfejlesztő gyakorlat, 100 óra pedig intézményi gyakorlat.

A szakképzés elméleti és gyakorlati tárgyai

Csoportépítés, Gyermeklélektan, Pedagógia és szabadidő pedagógia, Gondozási és egészségügyi ismeretek, Gyermek- és ifjúságvédelem, Gyógypedagógiai alapismeretek, Háztartásvezetési ismeretek, Kommunikációs készségfejlesztés, Szakmai gyakorlat.

A szakképesítés vizsgakövetelménye

A szakmai vizsga gyakorlati és szóbeli részekből áll. A vizsgára bocsátás feltétele úgynevezett köztes szóbeli vizsga tartalma: Pszichológiai alapismeretek, Gyógypedagógiai alapismeret és Háztartásvezetési ismeretek.

A gyakorlati vizsga keretében a jelölt a képzés követelményeinek megfelelően szakmai gyakorlaton vesz részt. A szakmai gyakorlat egész rendszerének feladata, hogy a közvetlen

tapasztalatszerzés útján ismerhesse meg a gyermek- és ifjúsági felügyelő, a gyermekvédelem különböző intézményeit, az intézmények feladatait, azokat a gyermekeket és fiatalokat, akik a gyermekvédelem valamilyen szintű gondoskodására szorulnak.

A gyakorlati vizsga az alábbi tevékenységek közül: a tanult szabadidős foglalkozás tervezése és vezetése, háztartással kapcsolatos tevékenység tervezése, szervezése a gyerekek bevonásával, gondozási tevékenység tervezése és vezetése, elemzése.

A szóbeli vizsgarészen a vizsgázó a szakképesítésért felelős miniszter által meghatározott tantárgyakból és tételek alapján ad számot tudásáról. A tételek központilag kerülnek kiadásra.

A szóbeli vizsga tantárgyai: Pedagógia és szabadidő pedagógia, Gyermek- és ifjúságvédelem, Gondozási és egészségügyi ismeretek.

A szóbeli vizsga tartalma: Pedagógiai alapismeretek, Szabadidős tevékenység pedagógiája és módszertana, Gyermek- és ifjúságvédelem, Gyermek- és ifjúságvédelem törvényi háttere, Gyermek- és ifjúságvédelem módszertani kérdései, Gondozási és egészségügyi ismeretek.

A szakképesítés OKJ azonosító száma: 33 1499 01

Kapcsolódó foglalkozások

Pedagógiai asszisztens,
Óvónő,

Nevelőszülő,
Dajka.

A szakképesítéssel betölthető munkakörök

Nevelőintézeti felügyelő,

Gyermekfelügyelő.

A szakmával kapcsolatos további információk részletesen a Nemzeti Szakképzési és Felnőttképzési Intézet: www.nive.hu honlapján található, Szakképzési dokumentumok címszó alatt.

Továbbképzési, szakmai lehetőségek

Érettségivel rendelkezőknek lehetőségük van a Gyermek- és ifjúsági felügyelő I. felsőfokú szakképesítés megszerzésére.

Szakmai gyakorlat és szakmai továbbképzés az Európai Unióban

Az alábbi honlapon különböző nemzeti és nemzetközi oktatási-képzési pályázati programok találhatók. Így többek között az Európai Bizottság Socrates oktatási és Leonardo da Vinci szakképzési programjai, valamint a felsőoktatásban résztvevők közép-európai CEEPUS programja.

A honlap információt nyújt a felsőoktatási rendszereket támogató Tempus III. és az Erasmus Mundus programokról, valamint az Európai Unió Kutatási és Technológiafejlesztési Keretprogramjának lehetőségeiről.

Elérhetőség: www.tka.hu

Kereseti lehetőségek:

Az egyes foglalkozások átlagkereseti statisztikáját – több évre visszamenőleg – az Állami Foglalkoztatási Szolgálat honlapján teszi közzé, a Statisztika menüpontban (egyéni bérek és keresetek statisztikája).

Elérhetőség: www.afsz.hu

Elhelyezkedési lehetőségekről tájékozódhat az Állami Foglalkoztatási Szolgálat kirendeltségein, a www.afsz.hu internetes elérhetőségen, vagy mobiltelefonon a <http://wap.afsz.hu> linken.

A gyermekfelügyelő foglalkozást bemutató **pályaismertető film** elérhető az Állami Foglalkoztatási Szolgálat www.afsz.hu, valamint a Nemzeti Pályainformációs Központ www.npk.hu, továbbá az e-pálya www.epalya.hu internetes elérhetőségeken.

Kiadja: Foglalkoztatási és Szociális Hivatal
Felelős kiadó: Pirisi Károly főigazgató

Ez a kiadvány az Európai Unió és a Magyar Állam társfinanszírozásával 2005-ben készült. Aktualizálva 2008-ban.
A jelen dokumentum tartalma nem feltétlenül tükrözi az Európai Bizottság a tárgyra vonatkozó hivatalos véleményét.